

Αθήνα, 24 Μαρτίου 2023

ΠΡΟΣ: Εθνικό Οργανισμό Παροχής Υπηρεσιών Υγείας –Δ/ση Πληροφορικής

ΥΠ' ΟΨΙΝ: κου Ν. Παπανικολάου – Τμήμα Υποστήριξης Χρηστών ΕΟΠΥΥ

ΘΕΜΑ: Γνωμοδότηση αναφορικά με νεότερο αίτημα για μόνιμη και διαρκή πρόσβαση στον ηλεκτρονικό Φάκελο Ασφάλισης Υγείας (ΦΑΥ) ανηλίκων τέκνων από τους γονείς μετά το διαζύγιο και την διάστασή τους που απέστειλε στον ΕΟΠΥΥ η Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία «Κάθε παιδί χρειάζεται 2 Γονείς» καθώς και για τον τρόπο διαχείρισης σχετικών αιτημάτων πρόσβασης στα εν λόγω δεδομένα.

Αξιότιμε κύριε Παπανικολάου,

Σχετικά με το από 7/3/2023 e-mail σας για το εν θέματι ζήτημα, αναφέρουμε τα ακόλουθα:

1. Σύμφωνα με όσα έχουν αναφερθεί στις σχετικές από 16/11/2022, 21/11/2022 και 21/2/2023 γνωμοδοτήσεις μας βασιζόμενες στις σχετικές αποφάσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων (η Αρχή), στον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ) και στην σχετική ισχύουσα νομοθεσία, ο ασκών τη γονική μέριμνα του ανηλίκου τέκνου του (άρθρα 127 επ. και 1510 επ. ΑΚ) έχει καταρχήν ως νόμιμος εκπρόσωπός του το δικαίωμα πρόσβασης του άρθρου 15 ΓΚΠΔ στα στοιχεία που αναφέρονται στο ανήλικό τέκνο (βλέπε σχετικά αποφάσεις της Αρχής 26/2021, 4/2020, 53/2010, 24/2009), όπως λ.χ. εν προκειμένω στα δεδομένα του προσωπικού χαρακτήρα που τηρούνται στον Φάκελο Ασφάλισης Υγείας (ΦΑΥ) του ΕΟΠΥΥ, πάντα με γνώμονα το μείζον συμφέρον του ανηλίκου και εφόσον δεν προβλέπεται διαφορετικά από δικαστική απόφαση ή ιδιωτικό συμφωνητικό των γονέων. Για την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος πρόσβασης, μάλιστα, δεν απαιτείται από τον πατέρα (ή την μητέρα) που ασκεί την γονική μέριμνα η επίκληση συγκεκριμένου εννόμου συμφέροντος, καθώς ο πατέρας (ή η μητέρα) στην συγκεκριμένη περίπτωση θεωρείται ότι ταυτίζεται με το υποκείμενο των δεδομένων, δηλαδή το ανήλικό τέκνο του (βλέπε σχετικά απόφαση Αρχής 26/2021).

2. Επισημαίνεται, ότι βάσει του σχετικού νομοθετικού πλαισίου ισχύουν τα ακόλουθα αναφορικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας:

2.1. Η γονική μέριμνα για το ανήλικό τέκνο είναι καθήκον και δικαίωμα των γονέων, οι οποίοι την ασκούν από κοινού και εξίσου (άρθρο 1510 ΑΚ). Σε περίπτωση που η γονική μέριμνα παύει λόγω θανάτου, κήρυξης σε αφάνεια ή έκπτωσης του ενός γονέα, η γονική μέριμνα ανήκει αποκλειστικά στον άλλο. Αν ο ένας από τους γονείς αδυνατεί να ασκήσει τη γονική μέριμνα για πραγματικούς λόγους ή γιατί είναι ανίκανος ή περιορισμένα ικανός για δικαιοπραξία, την ασκεί μόνος ο άλλος γονέας (άρθρο 1510 ΑΚ).

2.2. Στις περιπτώσεις διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου ή λύσης ή ακύρωσης του συμφώνου συμβίωσης ή διακοπής της συμβίωσης των συζύγων ή των μερών του συμφώνου συμβίωσης και εφόσον ζουν και οι δύο γονείς, εξακολουθούν και οι δύο να ασκούν από κοινού και εξίσου τη γονική μέριμνα (άρθρο 1513 ΑΚ). Η άσκηση της γονικής μέριμνας, σε αυτές τις περιπτώσεις, δύναται να ρυθμίζεται με ιδιωτικό συμφωνητικό βεβαίας χρονολογίας μεταξύ των γονέων ή με την διαδικασία της διαμεσολάβησης, ενώ όταν οι γονείς διαφωνούν, η γονική μέριμνα καθορίζεται με δικαστική απόφαση του αρμοδίου Δικαστηρίου (άρθρο 1514 ΑΚ).

2.3. Αναφορικά με τις περιπτώσεις που το τέκνο γεννήθηκε και παραμένει χωρίς γάμο των γονέων του, η γονική μέριμνα αυτού ανήκει στην μητέρα (άρθρο 1515 ΑΚ). Ωστόσο, εφόσον το τέκνο αναγνωριστεί από τον πατέρα εκούσια ή δικαστικά με αγωγή που αυτός άσκησε, τότε αποκτά τη γονική μέριμνα την οποία ασκεί από κοινού με την μητέρα του ανηλίκου (άρθρο 1515 ΑΚ). Αντίθετα, ο πατέρας δεν ασκεί γονική μέριμνα ούτε αναπληρώνει τη μητέρα στην άσκηση της σε περίπτωση δικαστικής αναγνώρισης μετά από αγωγή της μητέρας, στην οποία αντιδίκησε ο πατέρας, εκτός αν υπάρχει συμφωνία των γονέων.

3. Ο Οργανισμός, προκειμένου να διαπιστώνει και να εξακριβώνει κάθε φορά, ότι πληρούνται οι ανωτέρω προϋποθέσεις και να είναι σε θέση να αξιολογήσει τα σχετικά έγγραφα αιτήματα, προτείνεται να ζητά από τον γονέα που αιτείται πρόσβασης, τα έγγραφα που πιστοποιούν την έννομη σχέση του με το ανήλικο τέκνο και την άσκηση της γονικής μέριμνας (και από αυτόν, όπως α) πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης, β) έγγραφα ταυτοποίησης του ίδιου του γονέα, γ) ανάλογα με την περίπτωση και εφόσον κρίνεται απαραίτητο για την διαπίστωση της άσκησης γονικής μέριμνας, είτε σχετική δικαστική απόφαση, είτε συμβολαιογραφική πράξη αναγνώρισης τέκνου είτε ιδιωτικό συμφωνητικό / έγγραφο ρύθμισης της γονικής μέριμνας κλπ).

4. Επισημαίνεται, ότι δεν αποτελεί ορθή διαδικασία να ζητείται από τις Υπηρεσίες του ΕΟΠΥΥ πρωτογενώς Εισαγγελική Παραγγελία ως δικαιολογητικό για την πρόσβαση γονέα στον Φάκελο Ασφάλισης Υγείας (ΦΑΥ) του ανηλίκου τέκνου του, καθώς Εισαγγελική Παραγγελία δίδεται από Εισαγγελέα σε νομικά ή φυσικά πρόσωπα που έχουν δικαίωμα ή έννομο συμφέρον προς τούτο, εφόσον έχει προηγηθεί αποδεδειγμένη με έγγραφα άρνηση παράδοσης ή χορήγησης των αιτούμενων εγγράφων ή αντιγράφων τους από τον Οργανισμό (άρθρο 29 παρ. 4 εδ. β του ν. 4938/2022). Συνεπώς, ο ΕΟΠΥΥ, όταν λαμβάνει αίτημα για παροχή πρόσβασης σε δεδομένα που τηρεί, οφείλει να απαντήσει αιτιολογημένα είτε αποδεχόμενος το αίτημα, εφόσον υπάρχει νόμιμη βάση, νόμιμος σκοπός και έννομο συμφέρον είτε απορρίπτοντας το, εφόσον δεν συντρέχουν τα ανωτέρω.

5. Σημειώνεται, ότι στην περίπτωση που στα ανωτέρω πλαίσια άσκησης του δικαιώματος πρόσβασης στα δεδομένα του ανηλίκου τέκνου, υφίσταται το ενδεχόμενο λήψης γνώσης πληροφοριών που αφορούν και σε στοιχεία τρίτου προσώπου (λ.χ. φορολογικά παραστατικά και δαπάνες που κατέβαλε η μητέρα), ο υπεύθυνος επεξεργασίας είναι αυτός που θα κρίνει κατά περίπτωση για τη χορήγηση ή μη σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στο αρ. 6 παρ. 1 ΓΚΠΔ. Η σχετική απόφαση του υπευθύνου επεξεργασίας, θετική ή αρνητική, θα πρέπει να είναι τεκμηριωμένη στο πλαίσιο της βασικής αρχής της λογοδοσίας του αρ. 5 παρ. 2 ΓΚΠΔ. Ωστόσο, σημειώνεται, ότι βάσει απόφασης και της Αρχής (βλ. σχετικά απόφαση Αρχής 4/2020), στην περίπτωση αυτή, ακόμη κι αν γίνει δεκτό ότι υφίστανται και προσωπικά δεδομένα της μητέρας που υπόκεινται σε επεξεργασία, το δικαίωμα πρόσβασης του πατέρα ασκούντος τη γονική μέριμνα στα δεδομένα του τέκνου του, μπορεί να περιορισθεί και, συνεπώς, να απαγορευθεί, μόνο εάν επηρεάζονται δυσμενώς τα δικαιώματα και οι ελευθερίες άλλων, δηλαδή της μητέρας, σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ. 4 ΓΚΠΔ. Η απλή άρνηση και εναντίωση της μητέρας (και εν γένει γονέα) για χορήγηση των αιτούμενων εγγράφων και για παροχή πρόσβασης εν προκειμένω στον ΦΑΥ του ανηλίκου σε συνδυασμό με την έλλειψη επίκλησης δυσμενούς επίδρασης

στα δικαιώματα και τις ελευθερίες της μητέρας, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αποτελέσει πρόσκομμα στην ικανοποίηση του δικαιώματος πρόσβασης. Επιπροσθέτως, σύμφωνα και με τη νομολογία της Αρχής (βλ. σχετικά απόφαση Αρχής 4/2020), ακόμα κι εάν γίνει δεκτό, ότι οι πληροφορίες σχετικά με τις δαπάνες που καταβλήθηκαν από τον ένα γονέα του ανηλίκου τέκνου εμμέσως αφορούν και στον γονέα αυτό, που διαχειρίστηκε το ζήτημα της καταβολής και κάλυψής τους, αυτό δεν συνεπάγεται ότι δεν περιέχουν και πληροφορίες του ανηλίκου τέκνου (λ.χ. αναγραφή σε αυτά του ονοματεπωνύμου του) και άρα συνιστούν, με την στενή έννοια του όρου, και προσωπικά δεδομένα του ανηλίκου.

6. Το δικαίωμα πρόσβασης βάσει και του ΓΚΠΔ πρέπει να δύναται να ασκείται ευχερώς και σε εύλογα τακτά διαστήματα από το υποκείμενο των δεδομένων για την επίγνωση και επαλήθευση της νομιμότητας της επεξεργασίας. Εν προκειμένω, το χρονικό διάστημα παροχής πρόσβασης σε γονέα που ασκεί γονική μέριμνα στα προσωπικά δεδομένα του ανηλίκου τέκνου του λ.χ. μέσω της σύνδεσής του στον ΦΑΥ του ανηλίκου, προτείνεται να είναι εύλογο και επαρκές (και κατ'αρχήν όχι διαρκές και μόνιμο), ώστε αφενός μεν να ικανοποιηθεί αποτελεσματικά το δικαίωμα πρόσβασης στα δεδομένα που ζητούνται, εφ' ετέρου δε, να διασφαλίζεται ότι το δικαίωμα αυτό παραμένει σύννομο στη διάρκεια του χρόνου και δεν έχει με οποιοδήποτε τρόπο μεταβληθεί ή απωλεσθεί (λ.χ με αφαίρεση της γονικής μέριμνας). Η έννοια του ευλόγου διαστήματος θα μπορούσε να αποτελεί μια περίοδο λ.χ. έξι (6) μηνών, η οποία θα πρέπει κάθε φορά να κρίνεται από την Υπηρεσία. Η διάρκεια πρόσβασης στα προσωπικά δεδομένα του ανηλίκου, θα μπορούσε να επεκτείνεται χρονικά με την προσκόμιση Υπεύθυνης Δήλωσης από τον αιτούντα, η οποία θα βεβαιώνει, ότι δεν έλαβε χώρα οποιαδήποτε τροποποίηση ως προς την άσκηση της γονικής μέριμνας από αυτόν και ότι εξακολουθούν να είναι σε ισχύ και εφαρμογή τα έγγραφα που είχαν αρχικά προσκομισθεί στην Υπηρεσία.

Παραμένουμε στην διάθεσή σας για οποιαδήποτε περαιτέρω πληροφορία ή διευκρίνιση.

Με εκτίμηση,

Γεώργιος Βάβουλας

Σύμβουλος AQS Ltd.